

II. Sectorul public

În primul trimestru al anului 2019 bugetul public național (BPN) a fost caracterizat de următoarele cifre: un volum al **veniturilor** de 14,1 mild. lei și un ritm de creștere de 6,3%, un volum de **cheltuieli** de 14,5 mild. lei și 19,2% majorare. Cheltuielile bugetare au depășit veniturile cu 355,5 mil.lei. În aceeași perioadă a anului trecut BPN s-a soldat cu excedent (1131,1 mil.lei).

Indicatorii principali privind executarea Bugetului Public Național, mil.lei

	Bugetul Public Național	Inclusiv:			
		Bugetul de Stat	Bugetele locale	Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat	Fondurile Asigurărilor de Asistență Medicală
Venituri	14 128,3	8 906,5	3 608,6	5 305,9	1 634,8
din care transferuri primite			2 705,0	2 149,6	471,9
Cheltuieli	14 483,8	9 424,3	3 701,8	5 245,9	1 439,3
din care transferuri acordate		5 326,5			
Deficit (-)/Excedent(+)	-355,5	-517,8	-93,2	60,0	195,5

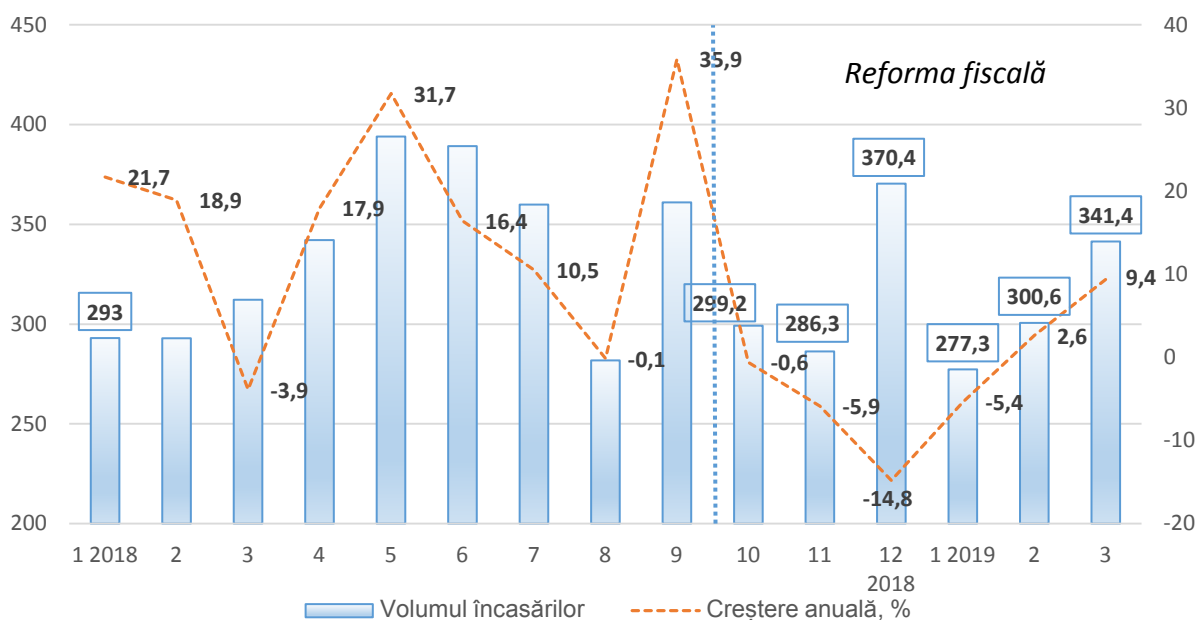
Sursă: Ministerul Finanțelor

Cele mai multe acumulări de **venituri la BPN** au fost înregistrate din contul *impozitelor și taxelor* – 65,1% (9,2 mild. lei), 30,3% (4,3 mild. lei) - contribuțiilor și primelor de asigurări obligatorii, 4,1% (0,6 mild. lei) - altor venituri (din proprietate, vânzarea mărfurilor și serviciilor, amenzi și sancțiuni, donații voluntare etc.) și 0,6% (79,2 mil.lei) - granturilor primite (de la guvernele altor state și din partea organizațiilor internaționale).

Acumulările veniturilor din contul impozitelor și taxelor au înregistrat o creștere de 5,1% față de cele din lunile ianuarie-martie 2018. Impozitele și taxele pe mărfuri și servicii constituie cea mai mare pondere (65,5%) în volumul total al impozitelor și taxelor, confirmând faptul că economia națională este o economie bazată pe consum, apoi impozitele pe venit – 29,8% și impozitele pe proprietate – 0,5%. Față de ianuarie-februarie 2018, cel mai mult a crescut ponderea încasărilor din impozitele și taxele pe mărfuri și servicii, ceea ce reflectă o administrare fiscală mai bună și, implicit, scoaterea din umbră a unei părți din activitatea economică.

Pentru a reduce fenomenul salariilor în plic, în luna octombrie 2018 a intrat în vigoare prevederile reformei fiscale privind reducerea impozitului pe venit pentru persoanele fizice de la 18% la 12%, prin stabilirea unei cote unice. Prin urmare, în perioada octombrie 2018 – ianuarie 2019 au fost acumulate încasări bugetare mai puține din contul impozitelor pe venitul persoanelor fizice (pe salariu) comparativ cu lunile respective din anul precedent. Începând cu luna februarie însă se observă o ușoară îmbunătățire, cel mai probabil ca rezultat al ieșirii din umbră a salariilor, acesta fiind și scopul primordial al reformei respective.

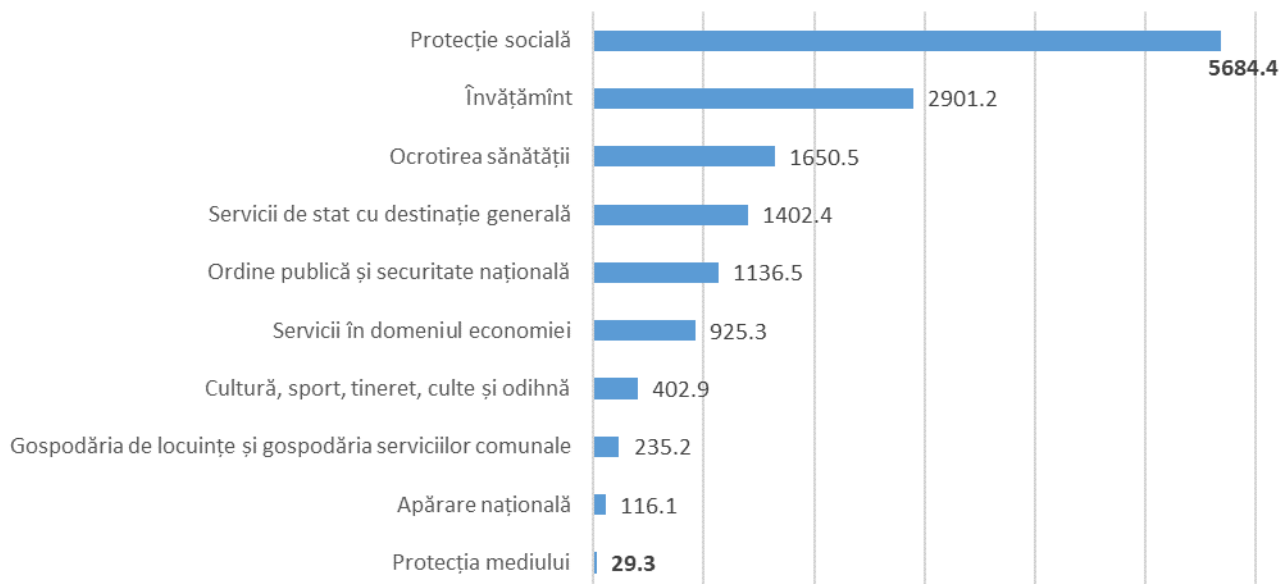
Încasări lunare din impozitul pe venitul persoanelor fizice, mil. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

După clasificarea economică, cea mai mare pondere în volumul total al **cheltuielilor** revine prestațiilor sociale – 39%, urmată de cheltuielile de personal – 29%, cheltuielile pentru achiziționarea bunurilor și serviciilor – 18%, acordarea subsidiilor – 6% și achitarea dobânzilor pentru la datoria de stat – 2%. Similar, după clasificarea funcțională, cheltuielile cu cea mai mare cotă sunt cheltuielile pentru protecția socială – 39%, învățământ – 20%, ocrotirea sănătății – 11%, servicii de stat cu destinație generară – 10%, servicii în domeniul economiei – 8% etc.

**Cheltuielile BPN după clasificarea funcțională,
Ianuarie-martie 2019, mil. lei**

Sursă: Ministerul Finanțelor

Încasările la *bugetul de stat* au constituit 8,9 mild. lei (cu 5,7% mai mult decât în ianuarie-martie 2018) și aproape în totalitate (95%) sunt compuse din impozite și taxe. Cel mai mare generator de venituri la bugetul de stat a fost Serviciul Vamal. Veniturile administrate de către instituție s-au majorat cu 4,8%, constituind 4,6 mild. lei. Colectările Serviciului Fiscal de Stat au constituit circa 4,5 mild. lei (+2,2%). Veniturile din TVA au înregistrat o creștere de 11,5%, dar din accize – cu 7%.

Partea de cheltuieli a bugetului de stat s-a realizat în sumă de circa 9,4 mild. lei, care au fost cu 20,8% peste nivelul lunilor ianuarie-martie ale anului 2018. Executarea bugetului de stat s-a soldat cu un deficit de -517,8 mil. lei.

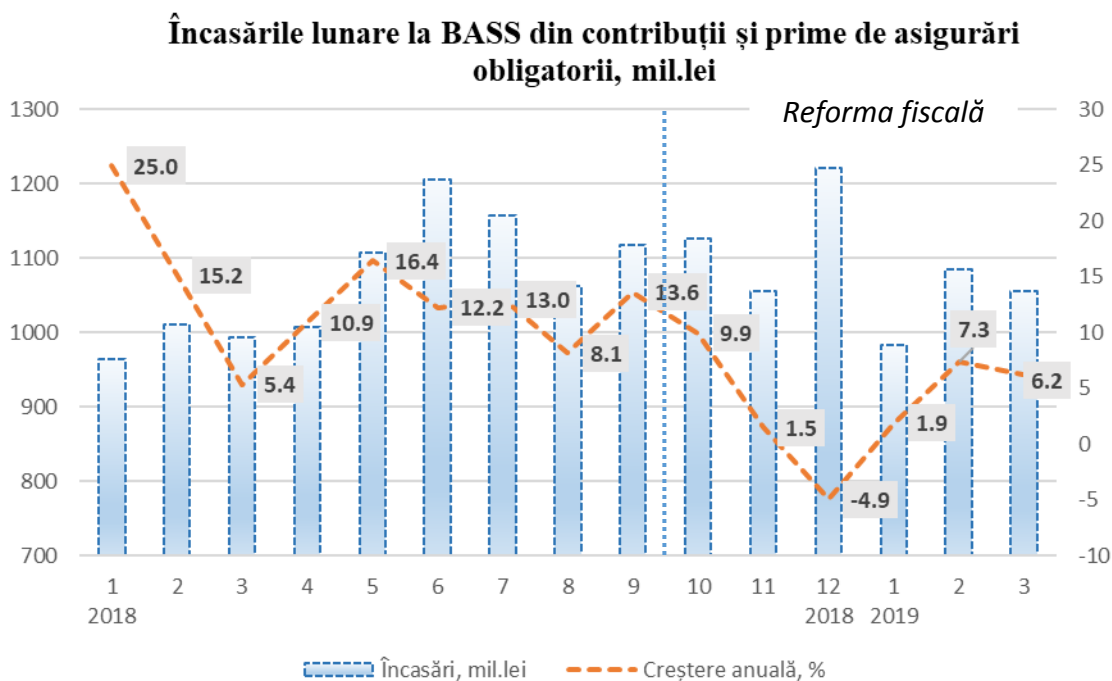
La *bugetele locale* în perioada de analiză au fost acumulate venituri în sumă de circa 3,6 mild. lei, în creștere cu 21,5%. Din suma totală a veniturilor bugetelor locale, veniturilor proprii revin 25%, restul fiind transferurile de la bugetul de stat. S-au efectuat cheltuieli în sumă de 3,7 mild. lei, cu 32,6% peste nivelul lunilor ianuarie-martie 2018. În ansamblu, bugetele locale au înregistrat un deficit de -93,2 mil. lei.

La *bugetul asigurărilor sociale de stat* (BASS) au fost acumulate venituri în sumă de circa 5,3 mild. lei (+13,5%), inclusiv: contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii – 3,1 mild. lei (58,9%), transferuri de la bugetul de stat – 2,1 mild. lei (40,5%) și alte venituri – 0,3 mild. lei. S-au efectuat cheltuieli în sumă de 5,2 mild. lei, cu 14,4% mai mult. Respectiv, bugetul asigurărilor sociale de stat a înregistrat un sold bugetar pozitiv la nivel de 60 mil. lei.

Reforma fiscală menționată mai sus prevede, de asemenea, și reducerea contribuției angajatorului la BASS de la 23% la 18%. Conform analizei lunare a încasărilor din contribuții și

prime de asigurării obligatorii, impactul reformei a început să ia contur încă în luna octombrie, când ritmurile anuale de creștere s-au temperat, în luna decembrie fiind înregistrată chiar diminuarea încasărilor respective comparativ cu luna decembrie 2017. Însă, obiectivul indirect al reformei respective de a scoate din umbră activitatea agenților economici treptat a început să se realizeze, astfel încât încasările au înregistrat creșteri de 6,2% în luna martie curent. În caz contrar, acumulările bugetare ar fi fost mai puține.

În ianuarie-martie 2019 la *fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală* au fost acumulate venituri în sumă de 1,6 mild. lei (fiind practic la nivelul perioadei similare din anul trecut), inclusiv: încasări din contribuții și prime pentru asigurările obligatorii de asistență medicală – circa 1,2 mild. lei (70,4%), transferuri primite de la bugetul de stat – 471,9 mil. lei (28,9%) și alte venituri – 11,9 mil. lei. S-au efectuat cheltuieli pentru ocrotirea sănătății în sumă de 1,4 mild. lei, cu 1,8% mai mult. Executarea fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală a înregistrat o depășire a veniturilor față de cheltuieli în sumă de 195,5 mil. lei.

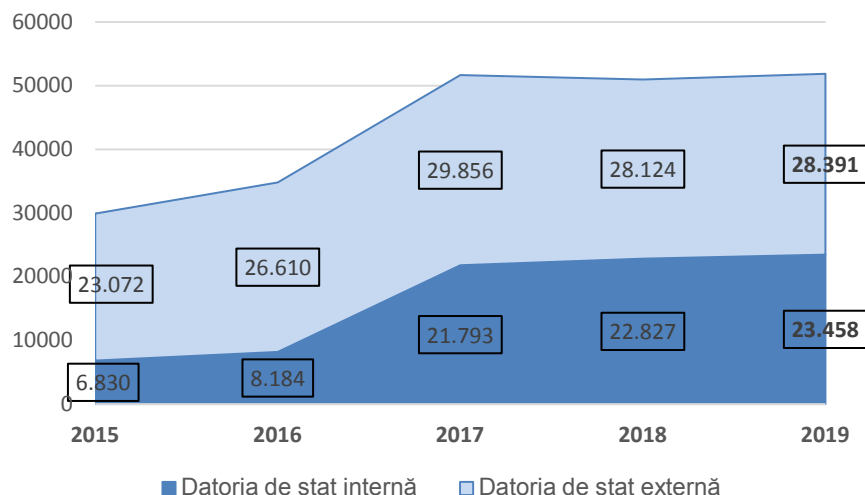

Sursă: Ministerul Finanțelor

Datoria de stat administrată de Guvern

Datoria de stat (internă și externă) administrată de Guvern a însumat circa 51,8 mild. lei la sfârșitul lunii martie 2019, fiind în creștere cu 1,8% față de aceeași dată a anului 2018. În structura totală a datoriei de stat, datoria internă are o pondere de 45,2% și, respectiv, datoria externă – 54,8%. Nivelul de îndatorare a țării, deși pare destul de înalt, se încadrează în parametrii de risc stipulați în Programul Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2019-2021).

Datoria de stat la data de 31 martie anii 2015-2019, mil. lei

Datoria de stat internă s-a majorat față de situația de la sfârșitul lunii martie 2018 cu 2,8%. Situația respectivă s-a produs din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară. O creștere atât de neesențială permite de a constata o oarecare stabilitate la capitolul datoriei interne.

Stocul datoriei de stat interne este complet format din VMS, volumul cărora a constituit circa 23,5 mild. lei la prețul de cumpărare, inclusiv: VMS emise pe piața primară – 8,3 mild. lei (în creștere cu 11,3%), VMS convertite (datoria de stat internă contractată anterior de la BNM convertită în VMS) – 2063,4 mil. lei (la nivelul situației similare a anului 2018) și VMS emise pentru executarea garanției de stat – 13,1 mild. lei (față de situația similară a anului trecut denotă o diminuare cu 210 mil. lei, ca rezultat al executării obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat). VMS emise pentru executarea garanției de stat au intrat în componența datoriei de stat interne în luna octombrie 2016, când soldul s-a majorat brusc cu 13,3 mil. lei.

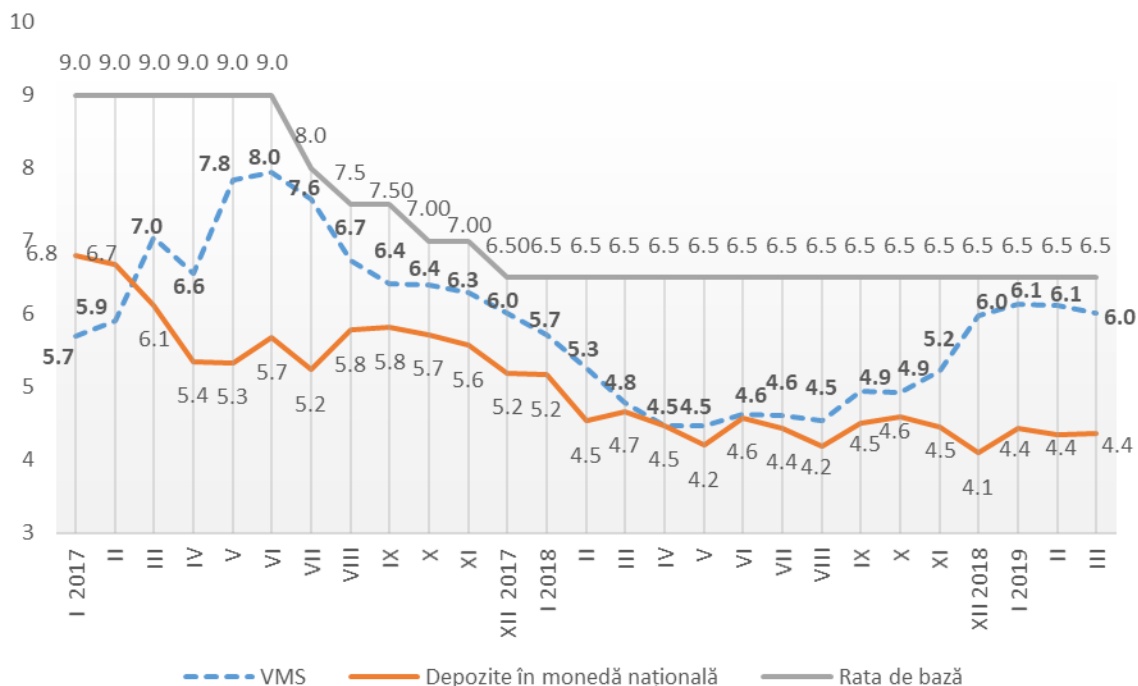
Valorile mobiliare de stat cu scadență până la un an au fost emise pe trei termene: 91, 182 și 364 zile, ponderea acestora în totalul VMS comercializate fiind de circa 91,2%. Majoritatea VMS au fost emise pe termen de 364 zile (40,8%), după care urmează cele emise pe 182 zile (33,8%) și 91 zile (16,5%). Scadența scurtă a titlurilor de stat crește riscul de refinanțare a datoriei, punând un impediment considerabil în calea implementării unor proiecte investiționale pe termen lung. Se observă creșterea ponderii VMS acordate pe 364 zile cu 4,4 p.p.

Piața VMS este în continuare dominată de băncile comerciale (circa 78%), care au în prezent lichidități în exces. Restul investitorilor sunt în continuare slab dezvoltați și neinițiați în investițiile în titluri de stat (nivelul jos de educație financiară a populației și lipsa de cunoștință cu privire la posibilitățile și avantajele investițiilor în instrumentul respectiv).

Rata medie a dobânzii la VMS realizate prin licitație în luna martie 2019 a fost de circa 6,01% (cu 1,23 p.p. peste nivelul din luna martie 2018). Rata dobânzii la VMS, la fel ca și rata dobânzii

la depozite și credite, sunt corelate cu rata de bază a BNM. În același timp, se observă faptul că rata dobânzii la VMS este mai mare decât rata dobânzii la depozitele în monedă națională - principalele instrumente de investiții concurente. Constatarea respectivă determină alegerea investitorilor de a-și plasa lichiditățile în instrumente mai rentabile, cu o dobândă mai mare, respectiv, în VMS.

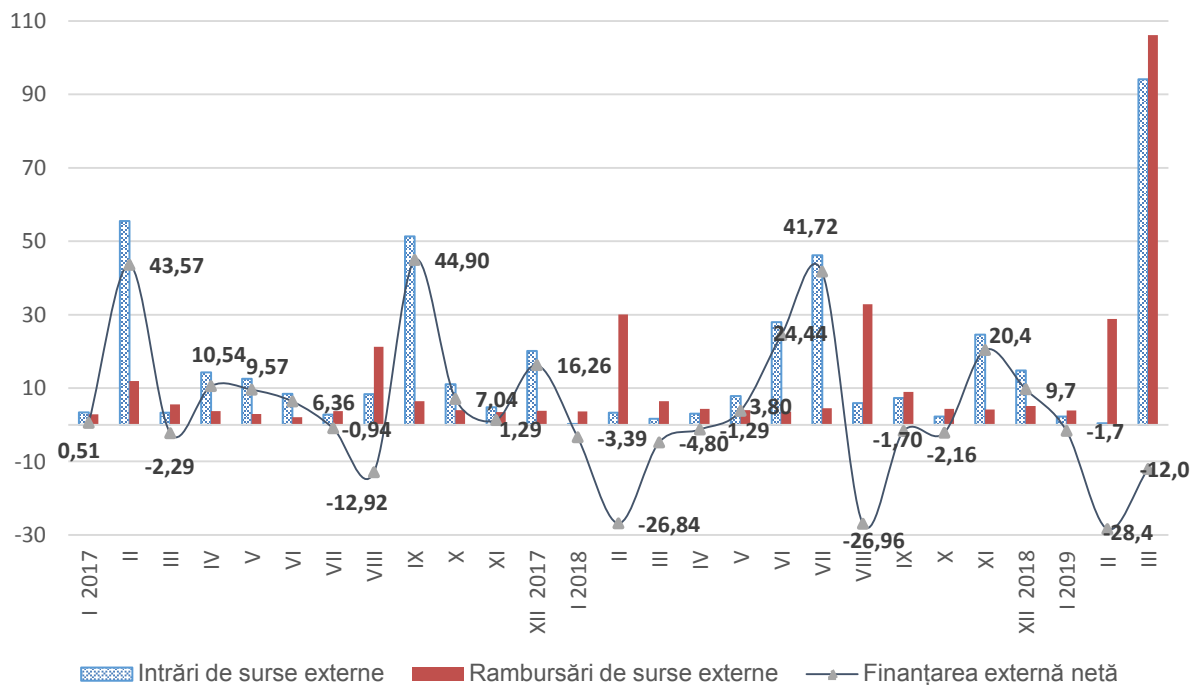
Evoluția lunară a ratelor dobânzii la VMS și depozitele în monedă națională, %

Sursă: Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei

Soldul **datoriei de stat externe** administrată de Guvern a însumat 1640,1 mil. dolari, comparativ cu 1707,8 mil. dolari la data de 31 martie 2018 (în diminuare cu 4%). În lunile ianuarie-martie 2019 surse externe de finanțare au intrat în valoare de circa 96,8 mil. dolari, dar au fost rambursate – 138,9 mil. dolari. Respectiv, finanțarea externă netă a atins -42,1 mil. dolari. La evoluția datoriei externe în dolari a contribuit fluctuația ratei de schimb a dolarului american față de alte valute, care a atins valori negative și a constituit 6,8 mil. dolari.

Intrări lunare de surse externe de finanțare, rambursările și finanțarea externă netă
(mil. dolari)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Este de menționat că pe parcursul lunii martie 2019 Ministerul Finanțelor a efectuat operațiuni de convertire a datoriei de stat externe în sumă de 92,7 mil. dolari SUA. Astfel, pentru 5 împrumuturi contractate de la BIRD a fost modificată valuta de la USD la EUR și rata dobânzii de la Libor 6 months la Euribor 6 months.